

**VI ER OGSÅ KIRKEN.
SKITSER TIL EN REGNBUEOLOGI
MIA RAHR JACOBSEN OG
VIGGO JULSGAARD JENSEN (RED.)
EKSISTENSEN, 2021
234 SIDER**

Anmeldt af Peter E. Nissen

Denne bog er en antologi med syv artikler af danske teologer, som omtaler sig selv som »LGBT-personer«. Seks af de syv forfattere er præster i folkekirken. Bogen har overordnet to formål: med antologien »gør vi krav på vores plads og insisterer på vores stemme og vil vise at stemmerne er mange«. Desuden er bogen »en skitse til en regnbueologi« (13). Bogen lægger dermed ikke skjul på, at den er en del af en politisk kamp for yderligere anerkendelse af LGBT-personer ind i en folkekirkelig kontekst. Kampen kæmpes ifølge redaktørerne bedst ved hjælp af teologi.

Der er altså to formål med bogen, og selvom jeg fornemmer, at de forfatterne hænger sammen, vil jeg i denne anmeldelse forsøge at forholde mig til de to formål på hver sin måde med risiko for at blive misforstået. Jeg tror, det er nødvendigt for at fremme den fremtidige samtale om emnet.

Først synes jeg, bogens livshistorier kræver en empatisk *pastoralteologisk* re-

spons. Det hilses velkomment, at der er lavet en antologi på dansk, som sætter fokus på homoseksualitet i kirkelivet i Danmark. Det er helt korrekt, at det har været et tabu, som kirken har haft svært ved at håndtere. Der er flere eksempler i bogen på, hvordan både konservative, men også velmenende liberale heteroseksuelle kirkefolk har 'trådt i spinaten' igen og igen med henholdsvis moralisme og fordomme, og man bør ikke blive for hurtigt færdig med den smerte, som ligger bag beretningerne. Bag mange af artiklerne er der tydeligvis dybt sårede mennesker med det Karina Wøhlk kalder: »diffuse følelser af skyld og skam, sugende længsel efter anerkendelse og kærlighed« (74). Mia Rahr Jacobsen minder os om det vigtige i at lytte, før vi taler (124). Det er værdifuldt, hvis bogen kan tjene til en bedre forståelse, åbenhed og sjælesørgerisk tilgang til området.

Dernæst kræver bogens ærinde en *akademisk teologisk* respons, og med den

stil forfatterne lægger ud, synes jeg ikke, der er nogen grund til at være så nænsom her. Forfatternes livshistorier fylder påfaldende meget. Det har nok noget med hele grundlaget for bogens regnbueteologi at gøre; nemlig et socialkonstruktivistisk paradigme, hvor identitetsdannelse baseret på seksuel orientering udgør det epistemologiske udgangspunkt. Vi ser den nok stærkest og mest radikalt udfoldet i Viggo Julsgaard Jensens præsentation af de seneste årtiers amerikanske queer-teologi, som giver en god indsigt i baggrunden for teologien og dens konklusioner. Det er velgørende, at forfatterne er klare i målet. Men det betyder også, at projektet let får en noget aggressiv fundamentalistisk farve. I lyset af deres kritik af modstanderne, er det et åbent spørgsmål, om de selv er klar over dette paradoks i fremstillingen.

Selvom bibelsk hermeneutik gøres til kernedisciplinen på området, bliver det klart, at dansk regnbueteologi har mange facetter og vinkler. Det berører stort set alle de store teologiske fagdiscipliner, og forfatterne kommer langt omkring i deres skitser – også i forhold til forskellige synspunkter. Selv rapporten *Kærligheden glæder sig ikke over uretten* (1996) bliver præsenteret redeligt, selvom forfatterne tydeligvis ikke kan lide dens konklusioner. Denne faglige tilgang glæder mig, og der lever bogen godt op til sit formål. Det, som er ledetråden i bogen, er den folkekirkelige virkelighed, og det faktum at forfatterne repræsenterer en bestemt teologisk tilgang til kristendommen – nemlig den moderne bibel- og kristendomskritik, som har været nærmest enerådende på de

danske teologiske fakulteter i de sidste 50 år. For eksempel inddrages perspektiver fra katolsk teologi ikke. Flere af forfatterne nævner tilknytning til studiegrupper i feministisk teologi omkring Lone Fatum, og det bliver tydeligt, at den feministiske teologi har været et stærkt udgangspunkt for mange i udviklingen af en regnbueteologi på dansk.

Bibelsteder berøres løbende gennem bogen, og hermeneutikken koncentrerer og samles i Irene Larsens artikel »Bibel-læsning for lesbiske og bøsser«. Det er en ret sigende titel. I tråd med queer-teologiens paradigme er det nærliggende at forstå det som: »vi læser Bibelen sådan, fordi vi er lesbiske og bøsser.« Det er for mig at se nøglen til hele teologien her, og det fremgår gennem Larsens kommentarer til de forskellige tolkninger. Hun begynder med at dele bibeltekster op i 'slå-tekster' og andre bibeltekster. Projektet bliver så at forklare, hvorfor de otte negative bibelsteder, på trods af mangfoldigheden i tolkninger blandt fagteologer, ikke er gyldige i dagens samfund og kirkeliv. Her hentes hjælp fra eksperter, som af forskellige grunde er enige om, at de ikke er gyldige. Theodor Jørgensens tilgang og konklusioner fremhæves i denne sammenhæng positivt. Det er tydeligt, at hun i arbejdet på forhånd vælger en hermeneutisk forforståelse, nemlig at 'slå-teksterne' repræsenterer et andet samfund og en anden type homoseksualitet end nutidens, og at de ud fra en moderne kærlighedsforståelse dermed ikke repræsenterer Guds kærlighed (196).

I forhold til *Kærligheden glæder sig ikke over uretten* indrømmer hun, at hun ikke har læst den fra enden til anden: »jeg kan ikke. Alene titlen byder mig imod.« (209). Det efterfølges af et afsnit om en tidligere kæreste fra Luthersk Mission, som på grund af sin homoseksualitet har måttet kæmpe med angsten for at gå fortabt hele livet. Om den sammenkædning af teologisk arbejde og personlige aversioner og subjektive oplevelser er god viden-skab, er et af de spørgsmål jeg fristes til at stille her – og til bogens konklusioner i øvrigt. Larsen bringer et citat af Theodor Jørgensen: »Bibelen betragter homoseksualitet som synd. Apostlene kunne ikke vide bedre. Men det gør vi« (208). Her får vi i en påstand, som på fin vis præsenterer hierarkiet i (post-)moderne hermeneutik: et stærkt selvbevidst rationalistisk og antropocentrisk udgangspunkt med dens dertilhørende oplevede kærlighedsforståelse. Det styrer så gudsforståelsen og endelig – hvis der overhovedet er plads til og interesse for det – syndsforståelsen.

Hvis denne kritisk-rationalistiske tilgang er præmis for regnbue-teologien, savner jeg dog, at biologiske, psykologiske og sociologiske metoder og forskningsresultater i højere grad inddrages. På trods af den megen opmærksomhed emnet har i tiden, ved videnskaben endnu kun lidt om regnbueseksualitet som biologisk og/eller psykologisk fænomen. Det fremhæves igen og igen i bogen at homoseksualitet er noget skabt og medfødt. Men så vidt jeg ved, er det på trods af ihærdige forsøg stadig ikke bevist i den biologiske forskning. Det bliver det heller ikke i bogen. Psykologisk forskning i regnbueseksualitet er

i høj grad gået i stå på grund af politisk modstand mod projektet. Ib Bjørn Lauritsen savner også inddragelse af psykologiske indsigter i teologien. Han nævner endda Sigmund Freud i sin artikel (96). Betyder det mon, at Freuds teorier om homoseksualitet må inddrages eller videreudvikles? I lyset af den stærke norms- og kulturkritik af samtidens samfund, som finder sted – ikke bare i de otte negative bibeltekster, men som en løbende rød tråd i stort set alle de bibelske bøger – ville kritiske sociologiske og antropologiske undersøgelser og fortolkninger af kulturer med udbredt regnbueseksualitet være oplagt. Så kunne man også bedre sammenligne nutiden med oldtidens kulturer, som de bibelske forfattere retter sig kritisk imod. Men mon det er velkomment i den præsenterede regnbue-teologi? Eller er det udelukkende de bibelske konklusioner, der skal behandles kritisk?

I et kirkehistorisk perspektiv har bogen nogle interessante perspektiver på folkekirken og dens udvikling. Lene Sjørup giver en kirkehistorisk gennemgang af homoseksualitet i folkekirken fra 1960'erne og frem. Objektiv er den ikke, og hun lægger hårdt ud med at problematisere professor Kurt E. Larsens kirkehistoriske forskning og perspektiver, fordi »Menighedsfakultetet (MF) er erklæret modstander af homoseksualitet« (16). Hun fortsætter sin fremstilling i samme spor, som hurtigt finder skurkene og heltene. Det er på den ene side 'den kirkelige højrefløj' og på den anden side liberale politikere og præster, som har været med til at bane vejen for anerkendelse af homoseksuelt samliv. Der er mange nyttige hi-

historiske oplysninger i fremstillingen, som tydeligt udstiller uklogt og ukærligt sprog og handlinger gennem historien. For eksempel bliver forskellen på begreberne 'homofili' og 'homoseksualitet' i den danske debat klar. Anne-Birgitte Zoëga præsenterer synspunkter fra en debat i 1997 i Præsteforeningens Blad. Her møder vi en vigtig etisk diskussion omkring ægteskabets status og betydning i dag i forhold til homoseksuelle (149-156).

Der danner sig et billede af, at forudsætningen for at ritualer for to af samme køn kunne indføres i folkekirken, skyldes to stærke tendenser, som begge handler om folkekirkens status som repræsentant for dansk folkereligion. På den ene side har der været det ydre politiske og kulturelle pres på kirken for at få den i pagt med tidsånden. En fordringsløs sakraments- og medlemsforvaltning har sikret, at dørene har været nemme at åbne. På den anden side er der den massive indflydelse fra en bestemt teologi, som takket været sekulariseringen og tidsånden har haft rigtigt gode vilkår. Ib Bjørn Lauritsen refererer en kommentar fra Theodor Jørgensen: »en væsentlig årsag til dette svælg mellem universitetsteologi og kirkeliv blandt andet skyldes, at tidligere generationer af præster holdt en slags teologisk dobbeltbogholderi. Alt det de havde lært på universitetet, det holdt de for sig selv i studerekammeret. På prædikestolen

prædikerede de som deres fædre havde gjort. Rigtig mange var jo præstesønner og fuldstændig socialiserede ind i en kirkelig tradition fra barnsben af« (118). Det kunne jo også være at præsterne – takket være deres stærke kirkelige ballast og menighedsteologi – var mere kritiske overfor det, de var blevet præsenteret for, end Jørgensen kunne forestille sig. Den udvikling må alt andet lige gøre folkekirken mere folkelig og mindre kirkelig.

Det glæder mig, at bogens attitude i udgangspunktet er inkluderende – også for dem, man er uenig med – og flere af forfatterne forsvarer, at der skal være plads til modstandere af ritualer i folkekirken. Derfor håber jeg, at den her præsenterede regnbueteologi vil udvikle sig fra at være et ekkokammer til en åben samtale – og dermed ikke nødvendigvis fungere som identitetspolitisk befrielsesteologi (hvad den ellers bliver præsenteret som flere steder i bogen). Er der for eksempel plads til en teolog, præst og LGBT-person som mig, der har større tiltro til apostlenes og de øvrige bibelske forfatters dømmekraft end til Theodor Jørgensens? Mange steder støtter LGBT-grupper Woke-bevægelsens Cancel-kultur, som udskammer og dermed lukker munden på akademiske modstandere. Det håber jeg ikke forfatterne her ønsker at gøre. For vi er også kirken.